

Justitiedepartementet, via e-post
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd (SOU 2023:25)

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ombetts att yttra sig över betänkandet kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd.

Här följer länsstyrelsens yttrande och synpunkter, som grundas på mångårig erfarenhet av uppdrag och arbete för att främja och stärka det regionala arbetet för ett ordnat mottagande och framgångsrik etablering i arbets- och samhällslivet.

Länsstyrelsen väljer att kommentera de delar där vi som regional myndighet har kunskap och erfarenhet.

Övergripande synpunkter

I kommittédirektivet 2022:79 meddelade regeringen att beslut fattats om att en särskild utredare ska lämna förslag som innebär att det ska ställas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att beviljas permanent uppehållstillstånd.

Länsstyrelsen väljer dock att avstyrka förslaget om införande av föreslagna kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd.

Avstyrkande görs med anledning av att en sådan ordning kommer att påverka människor utan att erforderlig evidens och/eller erfarenhet som visar på att förslagen kan komma att få avsedd effekt finns.

I händelse av att regeringen väljer att gå vidare med aktuella förslag vill länsstyrelsen bidra med synpunkter samt förslag på åtgärder som kan vidtas för att personer som ansöker om permanent uppehållstillstånd ska ges så bra förutsättningar som möjligt att uppnå uppsatta kunskapskrav.

Synpunkter på överväganden och förslag

Syftet med att införa kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd anges vara att främja integrationen och ett inkluderande samhälle där individen stärks och ökar sina möjligheter att aktivt delta i samhället.

Utredningen har i betänkandets kapitel 7 redogjort för forskningsläget avseende den effekt en sådan ordning kan bedömas ha för att nå syftet.

Den redovisade forskningen visar inte på ett samband mellan dylika kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd och ökad delaktighet i arbets- och samhällslivet, vilket utredningen konstaterar. Vidare redovisas, i kapitel 9, Internationell utblick, typ av språk- och kunskapskrav som har införts i en rad medlemsstater. De uppföljningar som genomförs i dessa stater ger ingen information om vilka effekter dessa krav får för samhällsintegrationen i stort, såsom migranters välbefinnande, politisk effektivitet eller känsla av tillhörighet. Dessutom innehåller dessa nationella uppföljningar sällan gränsöverskridande jämförelser där de särskilda förhållandena som gäller i de enskilda länderna kan beaktas.

Det sker efter ett sådant konstaterande i utredningen inget resonemang kring hur överväganden har gjorts för att ändå framföra ett förslag som det inte finns något stöd för inom forskningen och där andra medlemsstaters resultat inte kan visa på avsedda effekter.

Länsstyrelsen menar att det måste anses som tveksamt att genomföra en så pass genomgripande förändring i svensk lagstiftning och som kommer att påverka ett stort antal personer utan evidens och/eller erfarenhet som visar på att förslagen kan komma att få avsedd effekt.

Konsekvenser av förslagen

Länsstyrelsen vill understryka, att riskerna för negativa konsekvenser med det förfarande som föreslås, måste ses som betydande.

Konsekvenserna drabbar den enskilde individen, i synnerhet personer som redan befinner sig i en mer utsatt situation, såsom kvinnor och personer med kort utbildningsbakgrund. Konsekvenserna kan även komma att ha negativa effekter på samhället i stort.

När personerna i fråga inte når uppsatta kunskapskrav i svenska språket och/eller samhällskunskap blir konsekvensen att personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd kan komma att befinna sig under en lång tid i Sverige.

Dessa personer fortsätter alltså att befinna sig i en osäker situation, som bidrar till ökad ohälsa för individen – ökade vårdkostnader för samhället, barns möjligheter till en god och trygg uppväxt försämras, vilket ytterligare riskerar att öka utanförskap och därmed ökad kriminalitet, som redan är ett stort problem.

Dylika konsekvenser har tidigare visat sig bland annat i samband med flyktingsituationen 2015 och därefter införd lagstiftning som

tidsbegränsade uppehållstillstånd som regel och med gymnasielagen för ensamkommande. Dessa konsekvenser har tidigare påtalats av länsstyrelserna i de årliga rapporteringarna till regeringen.

Det görs idag betydande satsningar på brottsförebyggande insatser bland barn och unga i synnerhet i utanförskapsområden. Länsstyrelserna, bland flera, har getts uppdrag att arbeta för en förändring. Konsekvenserna av denna utrednings förslag kan komma att försvåra det arbetet.

Risk för att föräldralediga vårdnadshavare, oftast utrikesfödda kvinnor, särskilt missgynnas med begränsade möjligheter att studera till kunskapsprov.

Denna målgrupp har tidigare identifierats som missgynnad/utsatt och regeringen har, tillsammans med samarbetspartner, understrukt vikten av att stärka målgruppens delaktighet i arbets- och samhällslivet. Det har gjorts genom Tidöavtalet och i andra pågående utredningar. Blir motsägelsefullt och därmed ökar risken för att olika initiativ från regeringens sida motverkar varandra.

För att relevanta omständigheter inte ska förbises efterfrågar länsstyrelsen en analys av hur förslagen i betänkandet förhåller sig till andra förslag som nyligen remitterats, utreds eller föreslås utredas inom politikområdena asyl, migration och integration. I nuläget är det svårt att överblicka hur de olika förslagen påverkar varandra och därmed vilka effekterna blir av enskilda förslag.

Synpunkter samt förslag på åtgärder

Om regeringen väljer att gå vidare med aktuella förslag vill länsstyrelsen särskilt understryka följande delar:

En sammanhållen process

Vikten av en väl sammanhållen process från det att personen ankommer till Sverige till det att personen i fråga har nått en nöjaktig kunskapsnivå om det svenska samhället samt svenska språket.

Länsstyrelsen är avseende betydelsen av att avsedd målgrupp uppnår en sådan kunskapsnivå helt eniga med regeringen.

Förutsättningarna för en sådan process avseende kunskap om samhället finns dock redan på plats genom följande aktörer:

- Migrationsverket – samhällsintroduktion

- Länsstyrelserna i samverkan med civilsamhället och kommuner – samhällsinformation
- Kommuner – samhällsorientering

Genom att ytterligare stärka dessa, samt kräva samordning av desamma, kan det betyda att personen i fråga kan klara av föreslagna prov snabbare och med bättre resultat. Det gynnar både individen och det svenska samhället genom lägre kostnader samt att Sverige exempelvis ges bättre möjligheter öka antalet personer i arbetsför ålder, som är en nödvändighet för att kunna klara den framtida välfärden.

En sådan väl sammanhållen och effektiv process kan sannolikt även på sikt ersätta förfaranden med kunskapsprov för permanent uppehållstillstånd,

I utformande av stöd för att aktuella personer ska kunna klara av föreslagna kunskapsprov menar länsstyrelsen att samverkan måste ske med informationsverige.se samt med länsstyrelserna utifrån omfattande erfarenheter av arbetet med tidiga insatser, som i hög grad har avsett åtgärder för att öka kunskaperna om det svenska samhället och det svenska språket.

Länsstyrelserna har, genom ett medvetet och systematiskt arbete, kunnat visa på möjligheter att stärka dessa insatser samt koppla samman dessa med andra insatser som syftar till att öka kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället såsom SFI och samhällsorientering.

Avsnitt 11.5 Provet om det svenska samhället

Länsstyrelsen instämmer med utredningens förslag om att delprovet i det svenska samhället ska baseras på ett anpassat material som i sin tur baseras på materialet Om Sverige, om förslaget om kunskapsprov införs. Om det införs ett delprov om det svenska samhället är det viktigt att provet och det anpassade materialet hör ihop.

Avsnitt 20.3.6 Kommuner

Länsstyrelsen ställer sig frågande till utredningens resonemang att kommuner kan ta fram kursplaner för utbildningsinsatser för de individer som ska göra kunskapsproven. Risken är att det inte kommer att ha önskad effekt av att stärka likvärdighet och kvalitet på utbildningsinsatserna. Förutsättningarna för kommunerna och folkbildningen ser olika ut inom landet och det kan påverka likvärdigheten och individanpassningen för målgruppen. Det kan handla om ekonomiska och lokala förutsättningar men det kan också handla om

hur många individer som beräknas tillhöra målgruppen för kunskapskraven i respektive kommun.

Avsnitt 20.4.8 Civilsamhället

Länsstyrelsen instämmer med utredningens konstaterande att civilsamhällets insatser för nyanlända kommer att vara mycket viktiga även framöver, särskilt när det gäller språkinläring och inläring av kunskaper om det svenska samhället. Det bedöms bli en ökad efterfrågan på sådana insatser. Insatserna bedöms även utgöra en viktig del i arbetet med att bidra till ökad integration. Av särskild vikt bedömer länsstyrelsen att studieförbundens insatser är. De har en lång erfarenhet av att arbeta med dessa grupper samt att deras pedagogik fungerar mycket väl i dessa sammanhang.

Avslutningsvis vill länsstyrelsen i Kronoberg bidra med konstruktiva förslag och exempel på hur en sammanhållen process kan se ut för att öka avsedda målgruppers kunskap om det svenska samhället – skyldigheter och rättigheter.

Länsstyrelsen har tillsammans med länets samordning av samhällsorientering samt kommuner och civilsamhälle, där studieförbunden spelar en mycket viktig roll, arbetat fram ett koncept för att bedriva en sammanhållen verksamhet som ska verka för en kvalitetssäkrad samhällsinformation samt samverka med kommunernas samhällsorientering.

[Sammanhållen samhällskunskap – ett exempel från Kronobergs län](#)

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm, med strateg social hållbarhet, integration Ewa Jonsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samhällsutvecklingsdirektör Carin Lamme Lindh samt enhetschef Anna Ståhl medverkat.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

Kopia till

ju.L7@regeringskansliet.se.

